

KURBAN REHBERİ

TÜRKİYE
DİYANET VAKFI

İnsan, Kurban Bayramı günü,
Allah katında kurban kesmekten
daha sevimli bir amel yapamaz.

🌿 Tirmizi, Edahi 🌿

KURBAN REHBERİ

DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI

Kitapçıkta yer alan soru ve cevaplar Diyanet İşleri Başkanlığı'nın
"Kurban Rehberi" çalışmasından faydalanılarak hazırlanmıştır.

KURBAN

İnsanlık tarihi boyunca hemen bütün dinlerde mevcut olan kurban ibadeti İslam'da şekil ve amaç yönüyle önemli farklılıklar arz eder. Kur'an'da Hz. Âdem'in iki oğlunun Allah'a kurban takdim ettiklerinden söz edilir (el-Mâide 5/27); bir başka âyette de ilâhî dinlerin hepsinde kurban hükmünün konulduğuna işaret edilir (el-Hac 22/34). Kurban gerek fert gerekse toplum açısından çeşitli yararlar taşıyan bir ibadettir. Kişi kurban kesmekle Allah'ın emrine boyun eğmiş ve kulluk bilincini koruduğunu canlı bir biçimde ortaya koymuş olur. Müminler her kurban kesiminde Hz. İbrâhim ile oğlu İsmâil'in Cenâb-ı Hakk'ın buyruğuna mutlak itaat konusunda verdikleri başarılı sınavın hâtırasını tazelemiş ve kendilerinin de benzeri bir itaate hazır olduğunu simgesel davranışla göstermiş olmaktadır. Kurban toplumda kardeşlik, yardımlaşma ve dayanışma ruhunu canlı tutar, sosyal adaletin gerçekleşmesine katkıda bulunur. Özellikle et satın alma imkânı hiç bulunmayan veya çok sınırlı olan yoksulların bulunduğu ortamlarda onun bu rolünü daha belirgin biçimde görmek mümkündür. Zengine malını Allah'ın rızâsı, yardımlaşma ve başkalarıyla paylaşma

yolunda harcama zevk ve alışkanlığını verir, onu cimrilik hastalığından, dünya malına tutkunluktan kurtarır. Fakirin de varlıklı kullar aracılığıyla Allah'a şükretmesine, dünya nimetinin yeryüzündeki dağılımı konusunda karamsarlık ve düşmanlıktan kendini kurtarmasına ve kendini toplumunun bir üyesi olarak hissetmesine vesile olur.

Kurban aynı zamanda İslam'ın temellerinden biri olan Hac ibadetinin önemli bir parçasıdır. Arafat'ta dünyalıklardan soyunmuş, âdeta ak kefenlere bürünmüş milyonlarca Müslüman'ın, Rabbin divanına durup, ellerini açtığı ve bütün insanlık için rahmet dilediği bir mevsimde, orada olamayanlar da, kurban ibadetinin manevî ikliminde bir gönül yüceliği yakalayıp Rabbimize yakınlık arayışındadır. Zira kurban, Allah'a, yüce ve ilâhî olan her şeye, hakka, hakikate, iyiye, doğruya, güzele, yakın olma arayışıdır. Kurban sevginin, vefanın, sadakatin, fedakârlığın simgesidir. Kurbanda Hz. İbrahim ve Hz. İsmail'in baba-oğul sevgisi ile hakka bağlılık duygularının harman olduğu engin bir dünya vardır.

SORULARLA KURBAN

1) Kurban nedir?

Sözlükte yaklaşmak, Allaha yakınlaşmaya vesile olan şey anlamlarına gelen kurban, dinî bir terim olarak, Allah'a yaklaşmak ve O' nun rızasına ermek için ibadet maksadıyla, belirli şartları taşıyan hayvanı usulüne uygun olarak kesmeyi ve bu amaçla kesilen hayvanı ifade eder. Kurban Bayramında kesilen kurbanı udhiye, hacda kesilen kurbanı ise hedy denir.

2) Kurbanın hükmü nedir?

Mezheplerin çoğuna göre (Şafii/Maliki/Hanbeli) udhiye kurbanı kesmek sünnettir. Hanefî mezhebinde ise tercih edilen görüş, kurbanın vacip olduğudur. Kurban, -fikhî hükmü ne olursa olsun- Müslüman toplumların belirli simgesi ve şiarı sayılan ibadetlerden biri olarak asırlardan beri özellikle milletimizin dini hayatında önemli bir yer tutmaktadır. Kurban, bir Müslümanın gerektiğinde bütün varlığını Allah yolunda feda etmeye hazır olduğunun bir nişanesidir.

3) Kurbanın dinî dayanağı nedir?

Kurban, Kur'an-ı Kerim (Sâffât, 37/107; Hacc,22/28, 34, 36, 37), Hz. Peygamber'in uygulaması ve İslam âlimlerinin görüş birliği ile sabit olan bir ibadettir.

Sahih hadis kaynaklarında yer alan rivayetlerde, Hz. Peygamber (s.a.s.), kurban bayramında, Allah katında en sevimli ibadetin kurban kesmek olduğunu, kurbanın kesilir kesilmez Allah katında makbul olacağını ve kurban edilen hayvanın boynuzu, tırnağı da dâhil olmak üzere her şeyinin kişinin hayır hanesine yazılacağını ifade edip; bu ibadetin Allah rızası için yapılmasını tavsiye etmiştir.

4) Kimler kurban kesmekle yükümlüdür?

Akıllı, ergen, dinen zengin sayılacak kadar mal varlığına sahip ve mukim olan her Müslüman kurban kesmekle yükümlüdür. Bu özelliklerin hepsine sahip olan kişi Allah'ın kendisine bahşetmiş olduğu nimetlere şükran ifadesi ve Allah yolunda fedakarlığın nişanesi olarak kurban kesmelidir.

5) Dini ölçülere göre zengin kimdir?

İster artıcı olsun isterse olmasın temel ihtiyaçlarından ve borcundan başka 80.18 gr. altın veya bunun değerinde para veya eşyaya sahip olan kişi dinen zengindir.

6) Borçlunun kurban kesmesi gerekir mi?

Kurban, zorunlu ihtiyaçları ve borçları dışında belirli miktarda mala sahip olan kişiye vaciptir. Hz. Peygamber (s.a.s.) imkan bulduğu halde kurban kesmeyenlerle ilgili ağır ifadeler taşıyan hadisiyle (İbn Mâce, Edâhî, 2), bir taraftan kurban ibadetinin imkan bulmaya, güç yetirmeye bağlı olduğunu ifade ederken, bir yandan da güç yetirenin kurban kesmesinin gerektiğine işaret etmektedir. Buna göre kurban ibadetiyle yükümlü olabilmek için belli bir malî imkâna sahip olmak gerekir. Kişinin malı olmakla birlikte borçlu da olsa ve borcu ile asli ihtiyaçları çıktıktan sonra nisap miktarı malı kalsa o kişi kurban keser. Fakat temel ihtiyaçları ve borçları için ayıracağı para haricinde bu kadar bir mala sahip olmayan kişinin kurban kesmesi gerekmez.

7) Kredi kartıyla kurban satın almak caiz midir?

Kurban kesmekle mükellef olan şahıs, satın alacağı hayvanın bedelini peşin olarak verebileceği gibi, vadeli veya taksitli olarak da verebilir. Bu bağlamda bedelin kredi kartıyla ödenmesi kurbanın sıhhatine engel teşkil etmez. Ancak kredi kartı borcunu, ödeme tarihinde ödemek ve gecikmeden kaynaklanan faizli işleme düşmemek gerekir.

Kredi kartı ile taksitli kurban alırken, taksit yapma karşılığında bankaya ilave bir ücret ödenmesi durumunda ise, kesilen kurban geçerli olmakla birlikte, faizli işlem sebebiyle ayrı bir günah söz konusu olur.

8) Taksitle kurban alınabilir mi?

Vadeli satış caizdir. Taksit, borcun ödenmesinin belirli birkaç zamana vadeli olarak geciktirilmesidir. Buna göre taksitlendirme yolu ile satın alınan bir mala, satın alan sahip olduğuna göre, bu yolla alınan bir hayvanın kurban edilmesinde bir sakınca yoktur.

9) Banka kredisiyle kurban kesilebilir mi?

İster vacip olduğu için, isterse nafîle olarak kurban kesen birisinin kurbanını peşin alabileceği gibi, borçlanarak da satın alabilir. Bu, kurbanın sıhhatine engel teşkil etmez. Fakat kredi alması durumunda faiz ödeyecekse, faiz verme yasağını işlediği için günaha girmiş olur. Maddi durumu iyi olmayan kişinin böyle yöntemlere başvurması yerine kurban kesmemesi daha uygundur.

10) Kadınlar kurban kesebilir mi?

Hayvan kesiminde, gerekli yeterlilik ve şartları taşıyan kişi kadın olsun, erkek olsun kurban kesebilir.

11) Kurban keserken abdestli olmak şart mıdır?

Kurban kesen kişinin abdestli olması şart olmamakla birlikte, kurban bir ibadet olduğu için kesenin abdestli olması daha faziletlidir.

12) Kurbanlık hayvan bayılılarak kesilebilir mi?

Ölmeden kesilmesi kaydıyla, ihtiyaç halinde veya hayvana eziyet vermemek amacıyla kurbanlık hayvanın

uygun tekniklerle bayılmasında bir sakınca yoktur. Ancak hayvan henüz kesilmeden, çok etkisiyle ölürse, kurban olmayacağı gibi, eti de yenmez.

13) Kurban kesim vakti ne zaman başlar ve biter?

Kurban kesim vakti, bayram namazı kılınan yerlerde bayram namazı kılındıktan sonra; bayram namazı kılınmayan yerlerde ise, fecirden (sabah namazı vakti girdikten) sonra başlar. Hanefîlere göre bayramın 3. günü akşamına kadar devam eder. Şâfiîlere göre ise 4. günü de kurban kesilebilir. Bu süre içinde gece ve gündüz kurban kesilebilir. Ancak kurbanın gündüz kesilmesi uygundur. Bayramın birinci günü kesmek daha faziletlidir.

14) Kurban keserken nelere dikkat edilmelidir?

Kurban keserken aşağıdaki hususlara dikkat edilmelidir:

- Usulüne göre bir kesim yapmış olmak için hayvanın yemek ve nefes borularıyla, iki atardamarından en az birinin kesilmesi gerekir. Bu şekilde yapılan bir kesim sırasında, hayvanın omuriliğinin kesilmesi mekruhtur. Bu konuda etlik kesim ile kurbanlık kesim arasında bir fark yoktur.
- Hayvanın canı çıkmadan başının gövdesinden ayrılmasına özen gösterilmelidir.
- Kurban edilecek hayvana acı çektilmemeli ve eziyet edilmemelidir. Bu nedenle hayvanlar ehil

kişiler tarafından kesilmeli ve kesim işlemi süratli bir şekilde yerine getirilmelidir.

- d. Çevre temizliği için gerekli tedbirler alınmalıdır.
- f. Aynı şekilde, hayvanların bir diğzerinin kesimini göreceğ şekilde yan yana bulundurulmamalarına azami özen gösterilmelidir.

15) Kurban keserken Allah'ın isminin anılmasının, besmele çekilmesinin hükmü nedir? Hangi dualar okunmalıdır?

İster kurban niyetiyle olsun ister başka bir amaçla olsun hayvan kesilirken besmele çekilmesi gerekir. Hayvanın kesimi esnasında besmele kasten terk edilirse o hayvanın eti Hanefilere göre yenilmez. Ancak kasıtsız ve unutulmuş besmele çekilmezse bu hayvanın eti yenilir.

Şafi mezhebinde besmele çekmek müstehap olarak değerlendirilmiş ve terkedilmesi halinde etin yenilmesinde sakınca görülmemiştir.

Kurban kesilirken üç defa "Bismillah Allahü ekber" denilir ve şu ayetler okunur:

قُلْ إِنَّ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ لَا شَرِيكَ لَهُ وَبِذَلِكَ أُمِرْتُ وَأَنَا أَوَّلُ الْمُسْلِمِينَ

"De ki: Şüphesiz benim namazım, kurbanım, hayatım ve ölümüm hepsi âlemlerin Rabbi Allah içindir. O'nun ortağı yoktur. Bana sadece bu emrolundu ve ben Müslümanların ilkiyim." (En'am 6/162-163)

إِنِّي وَجَّهْتُ وَجْهِيَ لِلَّذِي فَطَرَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ حَنِيفًا وَمَا
أَنَا مِنَ الْمُشْرِكِينَ

"Ben, hakka yönelen birisi olarak yüzümü, gökleri ve yeri yaratana döndürdüm. Ben, Allah'a ortak koşanlardan değilim." (En'am, 6/79)

16) Teşrik tekbirlerinin dini hükmü nedir, bu tekbirleri kimler ne zaman getirir?

Hz. Peygamber (s.a.s.)' in, kurban bayramının arife günü sabah namazından başlayarak bayramın dördüncü günü ikindi namazına kadar, ikindi namazı da dahil olmak üzere farzlardan sonra teşrik tekbirleri getirdiğine dair rivayetler vardır.

Buna göre Hanefîlerde tercih edilen görüşe göre arife günü sabah namazından bayramın dördüncü günü ikindi namazına kadar 23 vakit, her farz namazın ardından teşrik tekbiri getirmek, kadın erkek her müslümana vaciptir. Teşrik günlerinde kazaya kalan namaz kaza edilirken teşrik tekbirleri de kaza edilir. Teşrik günleri çıktıktan sonra kaza edilmeleri halinde ise tekbir getirilmez. Namaz kaza edilmedikçe tekbirler kaza edilmez. Şâfiî mezhebine göre ise teşrik tekbirleri sünnettir.

17) Ehl-i kitap olmayan kişinin kestiği kurban helâl midir?

Eti yenen hayvanların etlerinin helal olması için, hayvanı kesecek kimsenin, akıl ve temyiz gücüne sahip,

müslüman veya ehl-i kitaptan olması gerekir. Müslüman veya ehl-i kitaptan olmayan mecûsî, putperest veya ateistin kestiği hayvanın eti helâl değildir. Onun kestiği hayvan da kurban olmaz.

18) Kurban kestikten sonra şükür namazı kılmanın hükmü nedir? Bu namaz nasıl kılınır?

Esas olarak kurban namazı diye bir namaz yoktur. Ancak kişi nafîle namaz kılınması mekruh olmayan bir vakitte, sebepli veya sebepsiz dilediği kadar nafîle namaz kılabilir. Kurban kesen kişi de böyle bir ibadeti yapma imkânına kavuştuğu için Allah' ın verdiği nimete şükür olarak -bu namazın dinî bir gereklilik olduğu inancı veya kanaati olmamak kaydıyla- iki rekât nafîle namazı kılabilir.

19) Kesilen kurbanın kanından alına sürülmesi dinimizde var mıdır?

Kesilen kurbanın kanının alına sürülmesinin dinle hiçbir ilgisi yoktur. Güvenilir kaynakların hiç birinde böyle bir bilgi mevcut değildir. Halkımız arasındaki uygulamalara başka kültürlerden girdiği anlaşılmaktadır.

20) Kurban eti nasıl değerlendirilmelidir?

İslâm âlimleri kurban etinin üçe taksim edilip, bir bölümünün kurban kesemeyen yoksullara dağıtılmasını, bir bölümünün akraba, tanıdık ve komşularla paylaşılmasını, bir kısmının da evde yenmesini tavsiye

etmiştir. Ailenin fakir olması durumunda etin tamamı da evde bırakılabilir. Ancak durumu iyi olan Müslümanların, toplumda muhtaçların arttığı bir dönemde kurban etlerinin çoğunluğunu hatta tamamını dağıtmaları uygun olur.

21) Kurbanlık olarak satın alınan hayvana, daha sonra başkaları ortak edilebilir mi?

Büyükbaş hayvanlar bir kişiden yedi kişiye kadar ortak olarak kurban edilebilir. Böyle bir hayvan, yedi kişiye kadar ortak olarak satın alınabileceği gibi, alındıktan sonra veya elde bulunan büyükbaş hayvana yedi kişiyi geçmemek kaydıyla başkaları da ortak edilebilir. Bunun için bütün ortakların razı olması gerekir.

Ebû Hanîfe'den bu konuda, aksi yönde bir görüş de rivayet edilmiştir. Bu bakımdan ihtilaftan kurtulmak için kurbanlık hayvan alınırken ortakların kesin olarak belirlenmesi daha iyi olur.

22) Kurban kesen kasaba ücret vermek caiz midir? Kurban etinin bir kısmı kesim ücreti olarak verilebilir mi?

Hayvanın kesim ameliyesi ibadet değildir. Bu yüzden kurban kesen kasabın ücret alması caizdir. Ancak kurban etinden kesim işini yapan kişinin ücreti verilemez. Çünkü verildiği takdirde, kurban ibadetini yerine getirmek için gerekli maddi külfetin bir kısmı bizzat ibadetin kendisi

üzerinden karşılanmış olur. Hz. Ali' nin şöyle dediği rivayet edilmiştir: "Rasûlullah (s.a.s.), develer kesilirken başında durmamı, derilerini ve sırtlarındaki çullarını yoksullara paylaştırmamı emretti ve onlardan herhangi bir şeyi kasap ücreti olarak vermeyi bana yasakladı ve kasap ücretini biz kendimiz veririz" buyurdu.

23) Kurban derisi nasıl değerlendirilmelidir?

Kurbanın derisi, bir fakire veya hayır kurumuna verilmelidir. Hz. Peygamber (s.a.s.), veda haccında Hz. Ali'ye, kurban olarak kesilen develerinin başında durmasını ve bunların derileri ile sırtlarındaki çullarını sadaka olarak vermesini, kasap ücreti olarak bunlardan bir şey vermemesini emretmiştir. Buna göre kurban derilerinin para karşılığında satılması, kurbanın kesimi veya bakımı için ücret olarak verilmesi caiz değildir. Derinin satılması halinde bedelinin yoksullara verilmesi gerekir.

Ancak kurbanın derisi, bir yoksula veya hayır kurumuna bağışlanabileceği gibi, evde namazlık ve benzeri ev eşyası yapılarak kullanılmasında da bir sakınca yoktur.

24) Kurban kesmek yerine sadaka vermekle bu ibadet yerine getirilmiş olur mu?

İbadetlerin; şekil, şart ve rükünleri olduğu gibi hikmetleri, amaçları ve teşri gerekçeleri de vardır. İbadetlerdeki bu özelliklerin birbirinden ayrı düşünülmesi mümkün değildir.

Her ibadetin bir yapılış şekli vardır. Hayvanın kesilmesi kurbanın rüknüdür. Kurban ibadeti ancak kurban olacak hayvanın usulüne uygun olarak kesilmesiyle yerine getirilebilir. Bedelini infak etmek suretiyle, kurban ibadeti yerine getirilmiş olmaz.

Nitekim Hz. Peygamber (s.a.s.) de, kurban meşru kılındıktan sonra her yıl bizzat kurban kesmek sureti ile bu ibadeti yerine getirmiştir.

Hz. Peygamber (s.a.s.); kurban bayramında, Allah katında en sevimli ibadetin kurban kesmek olduğunu, kurbanın kesilir kesilmez Allah katında makbul olacağını ve kurban edilen hayvanın her bir parçasının kişinin hayır hanesine kaydedileceğini ifade etmiştir.

Allah Teâlâ'nın rızasını kazanmak niyetiyle, karşılıksız olarak fakir ve muhtaçlara yardım etmek, iyilik ve ihsanda bulunmak da Müslüman'ın önemli vazifelerinden biridir. Zaruret derecesinde ihtiyaç içerisinde bulunan kimseye yardım etmek dinimizde farz kabul edilmiştir. Ancak, bu iki ibadetin birbirinin alternatifi olarak sunulması doğru değildir. Bu sebeple kesme olmadan hayvanı, sadaka olarak bir kişiye vermek kurban yerine geçmez. Aynı şekilde kurban bedelini de yoksullara ya da yardım kuruluşlarına vermek suretiyle, kurban ibadeti ifa edilmiş olmaz.

25) Kurban edilecek hayvanlar hangi nitelikleri taşımalıdır?

Kurbanlık hayvan deve için beş; sığır ve manda için iki; koyun ve keçi için bir yaşını doldurması gerekir.

Bunun yanında koyun semizlik ve gösteriş olarak bir yaşındakilerle aynı olursa altı ayını tamamladıktan sonra da kurban edilebilir. Şafi mezhebine göre ise keçi de iki yaşını doldurmalıdır.

Kurban edilecek hayvanın, sağlıklı, azaları tam ve besili olması, hem ibadet açısından, hem de sağlık bakımından önem arz eder. Bu nedenle, kötürüm derecesinde hasta, zayıf ve düşkün, bir veya iki gözü kör, boynuzlarının biri veya ikisi kökünden kırık, dili, kuyruğu, kulakları ve memelerinin yarısı kesik, dişlerinin tamamı veya çoğu dökük hayvanlardan kurban olmaz.

Ancak, hayvanın doğuştan boynuzsuz olması, şaşı, topal, hafif hasta, bir kulağı delik veya yırtılmış olması, memelerinin bir kısmının olmaması, kurban edilmesine mani teşkil etmez. Şafii mezhebinde, hayvanın etini, yağını ve sakatatını kusurlu hale getirecek derecedeki ayıplar kurbanın sıhhatine engel teşkil etmektedir. Genel olarak yukarıda sayılan kusurlardan birinin bulunması bir hayvanın kurban olmasına engel teşkil ettiği gibi, uyuz olan hayvanlar ile yem yemesini engelleyecek derecede dişlerinin bir kısmı dökülmüş olan hayvanların da kurban edilmesi caiz değildir.

26) Kulağı kesik veya delinmiş hayvanlar kurban olur mu?

Bir hayvanın kurban edilebilmesi için, o hayvanda insanlar arasında kusur sayılan ayıplardan birinin bulunmaması

gerekir. Hz. Peygamber (s.a.s.), kurbanlıkların göz ve kulaklarının sağlam olmasına dikkat edilmesini istemiştir. Buna göre, kulağının yarıdan fazlası kesik olan hayvan, kurban olmaya elverişli değildir. Hayvanın bir kulağının delik veya yırtılmış olması durumunda; eğer delikler ve yırtıklar kulağın yarıdan fazlasını teşkil ediyorsa, böyle bir hayvan kurban edilemez. Bu ölçüye varmayan kesikler, delikler ve yırtıklar ise hayvanın kurban olmasına engel değildir

27) Doğuştan boynuzu olmayan veya boynuzları kırık olan ya da doğumdan sonra boynuzları elektrikle köreltilen hayvanlar kurban olarak kesilebilir mi?

Kurbana engel olan ayıplar, hayvanın emsali arasında kıymetini azaltan kusurlardır. Zararsız şekilde ve daha iyi gelişmesi maksadıyla kuyruklarının fazla kısımlarını boğmak suretiyle düşürmek veya boynuzlarını özel olarak yapılan ameliyelerle köreltmek, hayvanların kıymetini düşüren ayıplardan değildir.

Bu itibarla, doğuştan boynuzsuz kurbanlık hayvanların kurban olarak kesilmesi caiz olduğu gibi, küçükken yapılan müdahale ile boynuzları kesilerek, elektrik veya kimyasal yolla boynuzu yakılarak ya da benzeri işlemlere tabi tutularak boynuzsuzlaştırılan hayvanların kurban olarak kesilmesinde bir sakınca yoktur.

28) Kuyruksuz veya kuyruğu kesik koyunlar kurban edilebilir mi?

Doğuştan kuyruksuz olan veya besili olması için küçük yaşta kuyrukları boğulmak suretiyle düşürülen koyunların kurban edilmelerinde bir sakınca yoktur. Ancak bir kaza ile değerini azaltacak şekilde kuyruğunun tamamı veya yarısından çoğu kopan hayvanın kurban edilmesi caiz değildir.

29) Kısırlaştırılmış hayvanlar kurban edilebilir mi?

Çeşitli amaçlarla kısırlaştırılmış veya burularak hadım hale getirilmiş hayvanlar kurban olarak kesilebilir. Kurban açısından bu durum herhangi bir eksiklik oluşturmamaktadır.

30) Memeleri kusurlu olan hayvan kurban edilebilir mi?

Hayvandan beklenen bir menfaati tümüyle yok eden veya hayvanın güzelliğini ortadan kaldıran kusurlar, onun kurban olmasına engeldir. Buna göre ister doğuştan olsun ister sonradan memelerinin yarısı olmayan hayvan kurban olmaz.

Aynı şekilde bir hastalığa dayalı olarak memelerinin yarısının sütü kesilen hayvan da kurban olmaz. Fakat hastalık olmaksızın sütü kesilen hayvanın kurban olmasında bir sakınca yoktur.

31) Bir kurbanın yenilmeyecek yerleri nerelerdir? Bu organların ne yapılması gerekir?

Etlerinin yenmesi helal olan hayvanların, -ister kurban olarak ister başka bir amaçla kesilmiş olsun- kanları, ödleri, bezeleri, idrar torbaları, cinsel organları, husyelerini (yumurtalarını) yemek tahrîmen mekruhtur.

Kurbanın veya başka bir amaçla kesilen bir hayvanın yenilmeyen kısımlarını toprağa gömmek, sağlık ve çevreyi temiz tutuma açısından öncelikli olmakla beraber çevreyi kirletmemek kaydıyla, kedi ve köpek gibi hayvanlara da verilebilir.

32) Kişi beslediği ve kurban olarak kesmeyi kararlaştırdığı bir hayvanın sütünden veya gücünden yararlanabilir mi?

Bir kimse, kendi evinde besleyip büyüttüğü bir hayvanı, kurban olarak keseceğine karar verse; bu hayvanın gücünden veya dişi ise sütünden yararlanabilir. Fakat kurban olarak alınan bir hayvanın kesim öncesinde sütünden ve yününden yararlanmak uygun değildir. Çünkü bu durumda hayvan satın alınmasından itibaren kurbanlık olarak belirlenmiş olmaktadır. Şayet böyle bir hayvandan yararlanılmışsa, yararlanma bedeli sadaka olarak verilmelidir.

33) Hac ibadetini yapan kişi, ayrıca memleketinde de kurban kesmekle yükümlü müdür?

Hac için ihramda olan kişi Mekke' de seferî ise kendisine udhiyye kurbanının vâcip olmadığı konusunda ittifak

vardır. Seferî olmaması halinde ise udhiyye kurbanının vacip olup olmadığı konusunda Hanefî fakihleri arasında ihtilaf vardır.

Günümüzde tercih edilen görüşe göre haccetmekte olan kimse, ister seferi olsun ister olmasın kurban kesmekle yükümlü olmaz. Uygulama da bu yöndedir. Ancak yolcu hükmünde bulunan kimsenin tek başına veya mukimlerle birlikte kurban kesmesine bir engel de yoktur.

Şâfiî mezhebine göre ise udhiyye kurbanı, seferi olsun olmasın, hacda bulunsun bulunmasın, imkân bulan herkes için sünnet-i müekkededir.

34) Akika, adak, udhiyye ve nafil kurbanlar için aynı büyükbaş hayvana ortak olunabilir mi?

Ortak kesilen kurbanlarda, hissedarlardan her birinin kurbanlarını aynı maksat için kesmiş olmaları gerekmez. Ortakların her birinin ibadet niyetiyle katılmış olması kaydıyla bir kısmı udhiyye, diğer bir kısmı ise adak, akika, nafil kurbanı olarak niyet edebilirler.

Şafi mezhebinde ise; Ortakların hepsinin kurban niyeti ile girmesi gerekmez. Bazısı kurban, bazısı et yemek, et satmak vb. şekillerde bir hayvana ortak olarak kesebilirler.

35) Kurbanlık hayvan tartıyla alınabilir mi?

Kurbanlık hayvan, kilo birim fiyatı belirlenmek suretiyle canlı olarak tartılıp alınıp-satılabilir. Ayrıca, toplumda herhangi bir aldatma, kargaşa ve ihtilafa yol açmayacak

şekilde yaygın bir uygulama varsa, kurban edilmek üzere satın alınmak istenen hayvanın et birim fiyatı önceden belirlenmek şartıyla, kesildikten sonra eti tartılarak parasının ödenmesi yoluyla da satılabilir.

Esas olarak İmam Ebû Hanife'nin yaklaşım tarzına aykırı olan bu satış işlemi, İmameyn'in yaklaşım tarzına göre caiz görülebilir. Zira satış akdi esnasında sadece kilo birim fiyatı belli olan ve kilo miktarı belli olmayan bu satış uygulamasındaki belirsizliği gidermek satıcı ve müşterinin elindedir. Ancak bu şekildeki satışın geçerli olması için kesimden önce taraflar arasında akdin tamamlanması ve et kilo fiyatının belirtilmesi; kesimden sonra da etin miktarındaki belirsizliğin aldatmaya ve ihtilafa götürmeyecek şekilde belirlenmesi gerekir. Ayrıca kurbanın kelle, paça, sakatat gibi bazı yerlerinin satıcıda kalması şart koşulmamalıdır.

36) Satın alınan kurbanlığın ölmesi durumunda ne yapılmalıdır?

Satın alınan kurbanlığın kesilmeden önce ölmesi halinde satın alan kişinin ekonomik durumuna göre farklı hüküm uygulanır. Şayet kişi varlıklı ise, yenisini alıp onu keser. Çünkü kendisine vacip olan kurbanı kesmiş değildir. Fakat yoksulsa yenisini almasına gerek yoktur. Çünkü yoksula kurban vacip değildir, satın almakla, satın aldığı hayvanı kesmeyi kendisine vacip kılmıştır. Aldığı hayvan ölünce vücûbiyet düşer ve yenisini almak gerekmez.

37) Yolcunun kurban kesmesi gerekir mi?

Yolcu (seferî) kurban kesmekle mükellef değildir. Ancak kesmesi halinde sevabını kazanır. Kişi, kurbanını ikamet ettiği yerde kesebileceği gibi, bayram dolayısıyla veya başka bir sebeple gitmiş olduğu yerde de kesebilir. Seferî olması, kurban kesmesine ve kestiği kurbanın makbul olmasına engel değildir.

Seferî iken kurban kesenler; bayram günleri içinde memleketlerine dönerlerse, yeniden kurban kesmeleri gerekmez. Yine kurban bayramının başında mukim iken sefere çıkana da vacip olmaz. Sefer halinde iken kurban kesmeyip de bayram günlerinde memleketlerine dönenlerin, kurban kesmeleri gerekir.

Başta Şâfiî mezhebi olmak üzere kurbanın sünnet olduğu görüşünde olanlara göre, seferîlik durumunda da aynı hüküm geçerlidir.

38) Ailede zengin olan karı-kocadan her birinin ayrı ayrı kurban kesmesi gerekir mi?

İbadetlerde sorumluluk ve bu sorumluluğun bir neticesi olan ceza ve mükâfat da bireyseldir. İslâm dininde aile fertleri arasında mal birliği değil, mal ayrılığı esası vardır. Bir aile içinde karı, koca ve çocuklardan her birinin malı ayrı ayrı belirlenmişse kendilerine aittir.

Bu itibarla aile fertlerinden karı, koca ve yetişkin çocuklardan kimin borcu ve temel ihtiyaçları dışında 80.18 gr. (20 miskal) altını veya bu miktar altın değerinde parası veya artıcı olmasa bile nisaba ulaşan fazla malı ve

eşyası varsa o kimse zengin sayılır. Bu şartlara göre aile fertlerinden dinen zengin sayılan her biri, fitır sadakası vermekle mükellef oldukları gibi, kurban bayramında da Hanefilere göre kurban kesmekle yükümlüdürler.

Şâfiî mezhebine göre ise aile için bir kurban kesmek sünnet-i kifâyedir. Dolayısıyla aileden birisinin kurban kesmesi ile hepsi için sünnet yerine gelmiş olur.

39) İki yaşını bitirmeyen ancak kapak atmış olan sığır cinsi büyükbaş hayvanların kurban edilmeleri caiz midir?

Sığır cinsi büyükbaş hayvanların kurban edilebilmesi için, en az iki kamerî yaşlarını bitirmeleri gerekir.

Buna göre iki yaşını bitirdikleri kesin olarak bilinen sığır cinsi büyükbaş hayvanların kapak atmamaları, bu hayvanların kurban olmalarına engel olmaz. Yine kapak attığı halde henüz iki kamerî yaşını doldurmamış olan büyükbaş hayvanlar da kurban olarak kesilemezler.

Ancak doğumu kesin olarak bilinmeyen sığır cinsi büyükbaş hayvanlar için kapak atma denilen iki ön dişin çıkması, o hayvanın kurban edilebilmesi için bir ölçü olarak kabul edilebilir.

40) Gebe hayvanın kurban edilmesi caiz midir?

Karnında yavrusu bulunan hayvanların kurban olarak da etlik olarak da kesilmesi uygun değildir. Ancak kesilmesi durumunda da kurban ibadeti yerine gelmiş olur.

41) Ölmüş bir kimsenin adına kurban kesilebilir mi?

Dinimizde ölü kurbanı veya kabir kurbanı diye bir kurban çeşidi yoktur. Ancak, sevabı ölüye bağışlanmak üzere kurban kesilebilir.

Ayrıca, kurban borcu olup, hayatta iken vasiyet eden kişinin bıraktığı miras yeterli ise mirasçıları tarafından vasiyetinin yerine getirilmesi gerekir. Tâbîinden olan Haneş'den rivayet edildiğine göre o şöyle demiştir: "Ben Ali'yi (r.a.) iki koçu (birden) kurban ederken gördüm de kendisine; 'Bu da nedir?' diye sordum. 'Resulullah (s.a.s.) (sağlığında) kendi yerine bir kurban kesmemi vasiyet etti. İşte ben de onun yerine kurban kesiyorum.' cevabını verdi."

Bu rivayette Hz. Ali, kurbanı kesme gerekçesi olarak Hz. Peygamber (s.a.s.)'in kendisine bunu vasiyet etmesini göstermiştir. Dolayısıyla bu hadis, eğer vasiyeti yoksa ölü adına kurban kesileceğine delalet etmez.

Buna göre vasiyeti yoksa ölen kimseler için mirasçılarının kurban kesmeleri gerekmez. Ancak bir kimse, sevabını ölmüş bulunan anne veya babasına yahut diğer yakınlarına bağışlamak üzere, çeşitli hayır kurumlarına, fakir ve muhtaç kişilere bağışta bulunabileceği gibi, kurban da kesebilir.

Ölenin kendisi için kurban kesilmesine dair vasiyeti yoksa kesen kimse, bu kurban etini fakirlere yedirebileceği gibi, kendisi ve zenginler de yiyebilir. Ancak ölen kişinin vasiyeti varsa, tamamen fakirlere yedirilmesi veya dağıtılması gerekir.

42) Bir grup oluşturarak aralarında para toplayıp Hz. Peygamber adına kurban kesilebilir mi?

Dinimizde böyle bir uygulama yoktur. Bunun, yapılması gereken bir ibadet gibi görülmesi doğru değildir. Çünkü Allah ve Resulünden nakledilmeyen bir uygulamayı ibadet gibi telakki etmek ve ona dînîlik vasfı vermek bid'attir. Her bid'at de Hz. Peygamber (s.a.s.)'in nitelemesiyle dalâlettir.

Hz. Ali'den rivayet edilen "Resulullah (s.a.s.) (sağlığında) kendi yerine bir kurban kesmemi vasiyet etti. İşte ben de onun yerine kurban kesiyorum." şeklindeki haber, bu uygulamaya delil olamaz. Çünkü Hz. Ali, kurbanı kesme gerekçesi olarak Hz. Peygamber (s.a.s.)'in kendisine bunu vasiyet etmesini göstermiştir. Dolayısıyla bu rivayet, eğer vasiyeti yoksa ölü adına kurban kesileceğine delalet etmez.

43) Adak Kurbanı ne demektir?

Kurban adayan kişinin kurban kesmesi vaciptir. Eğer kişi bu adağı, bir şartın gerçekleşmesine bağlamışsa bu şart gerçekleşince kesmesi gerekir. Adak kurbanının etinden adak sahibi, eşi, usul ve fûrûu (neslinden geldiği ana, baba, dede ve nineleri ile kendi neslinden gelen çocukları ve torunları) yiyemeyeceği gibi, bunların dışında kalıp zengin olanlar da yiyemez. Şayet kendisi veya bu sayılanlardan birisi yemiştir, yenilen etin rayiç bedelini yoksullara verir.

44) Şükür kurbanı ne demektir?

Bir kimse arzu ettiği bir amaca ulaşması veya bir nimete nail olması sebebiyle şükür kurbanı kesebilir. Ancak böyle bir nimeti elde eden kişinin, adakta bulunmadığı sürece, kurban kesmesi zorunlu değildir. Ayrıca Hanefî mezhebine göre temettu veya kıran hacı yapan kişilerin, aynı mevsimde hac ve umreyi beraberce yaptıkları için Harem bölgesinde kestikleri kurban da bir tür şükür kurbanıdır.

45) Akîka kurbanı nedir?

Yeni doğan çocuk için şükür amacıyla kesilen kurbanı, "akîka" adı verilir. Akîka kurbanı kesmek sünnettir. İbn Abbas'tan (r.a.) rivayet edildiğine göre Resulullah (s.a.s.) Hasan ve Hüseyin için birer akîka kurbanı kesmiş bir hadisinde de şöyle buyurmuştur: "Her çocuk (doğumunun) yedinci gününde kendisi için kesilecek akîka kurbanı karşılığında bir rehine gibidir. Akîka kurbanı kesildikten sonra çocuğun başı traş edilir ve ona isim verilir."

Bu açıdan akîka kurbanı, çocuğun doğduğu günden bulûğ çağına kadar kesilebilirse de doğumun yedinci günü kesilmesi daha faziletlidir. Aynı günde çocuğa isim verilmesi ve saç ağırlığında altın veya değeri miktarınca sadaka verilmesi müstehaptır.

VEKÂLETLE KURBAN

Tüm İslâm ülkelerinde olduğu gibi ülkemizde de her yıl önemli sayıda kurban kesilmekte ve bu kutsal görevi ifa etmenin huzur ve mutluluğu yaşanmaktadır. Şehirleşme kültürü ile paralel olarak kurban ibadetinin dinî hükümlere, sağlık şartlarına ve çevre temizliğine uygun olarak yerine getirilmesinde zaman ve mekân sıkıntısı çekilmektedir. Ayrıca iletişim ve ulaşım imkânlarının gelişmesi kurban ibadetini bugün daha farklı boyutlara taşımıştır. Bir taraftan kent şartlarında bireysel olarak kurban kesmenin zorluğu, diğer taraftan daha muhtaç insanlara yardım etme duygusu vekâletle kurban organizasyonlarına olan ilgiyi artırmıştır. Bu durum hayır hizmetleri için çalışan resmî ve sivil kuruluşlara önemli sorumluluklar yüklemektedir. Bu sebeple ülkemizde kurban ibadetinin dinimizin emrettiği ölçülere, aynı zamanda gerekli sağlık ve çevre şartlarına uyularak gönül rahatlığı içerisinde yerine getirilebilmesi için bir takım tedbirler alınmaktadır. Vekâletle kurban organizasyonları da bunlar arasındadır.

Keseceği kurbanı ihtiyaç sahiplerine ulaştırmak isteyen vatandaşlarımıza yardımcı olmak, bu ibadetin dini hükümler

doğrultusunda ve amacına uygun şekilde ifasını sağlamak için Diyanet İşleri Başkanlığı ile Türkiye Diyanet Vakfı işbirliğinde Vekâlet Yoluyla Kurban Kesim Organizasyonu düzenlenmektedir.

Vekâlet yoluyla kurban kesilebilir mi?

Kurbanı, kişi kendisi kesebileceği gibi, vekâlet yoluyla başkasına da kestirebilir. Zira kurban, hac ve zekât gibi mal ile yapılan bir ibadettir; mal ile yapılan ibadetlerde ise vekâlet caizdir. Nitekim Hz. Ali'nin (r.a.) şöyle dediği rivayet edilmiştir: "Resûlullah (s.a.s.), develer kesilirken başında durmamı, derilerini ve sırtlarındaki çullarını paylaştırmamı emretti ve onlardan herhangi bir şeyi kasap ücreti olarak vermeyi bana yasakladı ve 'kasap ücretini biz kendimiz veririz.' buyurdu." (Buhârî, Hac, 120, 121)

Vekâlet yoluyla kurban kestiren kişi kendi bulunduğu yerde birisine vekâlet verebileceği gibi, başka bir yerdeki kişi veya kuruma da vekâlet verebilir. Vekâlet, sözlü veya yazılı olarak ya da telefon, internet, e-mail, faks ve benzeri iletişim araçları ile verilebilir. Vekil tayin edilen kişi veya kurum aldığı vekâleti gereği gibi yerine getirmelidir.

KURBAN DERİSİ

Kurbanın derisi, bir fakire veya hayır kurumuna verilmelidir.

Kurban derilerinin para karşılığında satılması, kurbanın kesimi veya bakımı için ücret olarak verilmesi caiz değildir. Derinin satılması halinde bedelinin yoksullara verilmesi gerekir.

Kurbanın derisi, bir yoksula veya hayır kurumuna bağışlanabileceği gibi, evde namazlık, kalbur ve benzeri ev eşyası yapılarak kullanılmasında da bir sakınca yoktur.

- Deriler zarar verilmeden, bir bütün halinde yüzülmeli, yüzülen derilerin üzerlerinde fazla et ve yağ parçaları bırakılmamalıdır.
- Derileri hemen tuzlamak doğru değildir. En az bir saat sularının süzülmesini ve derinin soğumasını beklemek gerekir. Fakat 6 saatten fazla beklemek de doğru değildir. Çünkü 6 saat sonra mikroplar faaliyet göstermeye başlarlar.
- Tuzlanan deriler fazla zaman geçirilmeden işlenmek üzere ilgili yerlere ulaştırılmalıdır.

Kurban derilerinizi Vakfımız şubelerine makbuz karşılığında teslim edebilirsiniz.